

Cymhwyso'r Egwyddor Datblygu Cynaliadwy – Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf

Blwyddyn archwilio: 2023-24

Dyddiad cyhoeddi: Mehefin 2024

Cyfeirnod y ddogfen: 4290A2024

Pam y gwnaethom yr archwiliad hwn

- 1 Gwnaethom ymgymryd â'r gwaith hwn er mwyn helpu i gyflawni dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol o dan adran 17 o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 (Deddf 2004) ac o dan adran 15 o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.
- 2 O dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 (y Ddeddf), rhaid i gynghorau gynnal datblygu cynaliadwy yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy.
- 3 Mae gwneud rhywbeth yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn golygu bod yn rhaid i'r Cyngor weithredu mewn modd sy'n ceisio sicrhau bod anghenion y presennol yn cael eu diwallu heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion eu hunain.
- 4 Er mwyn gweithredu yn y modd hwnnw, rhaid i'r Cyngor ystyried y pum ffordd o weithio: hirdymor, integreiddio, cyfranogi, cydweithio ac atal.
- 5 O'r gwaith a wnaethom yn y Cyngor yn ystod yr ychydig flynyddoedd diwethaf¹, gwnaethom nodi rhai pryderon ynghylch cymhwyso'r Cyngor o'r egwyddor datblygu cynaliadwy. Gwelsom thema gyson nad yw cynlluniau a strategaethau bob amser wedi'u hintegreiddio'n dda. Felly, ein hamcan ar gyfer yr archwiliad hwn oedd cael sicrwydd bod gan y Cyngor drefniadau priodol ar waith i yrru'r egwyddor datblygu cynaliadwy ar waith ar draws y sefydliad.

Beth mae dda yn edrych fel²

- 6 Mae'r meini prawf archwilio a ddefnyddiwyd gennym i asesu trefniadau'r Cyngor yn erbyn pob un o'n cwestiynau wedi'u nodi yn **Atodiad 1**. Tynnodd y meini prawf archwilio ar ein 'dangosyddion cadarnhaol', sef set o nodweddion darluniadol sy'n disgrifio sut y gellid cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn effeithiol. Defnyddiwyd y dangosyddion hyn i lywio arholiadau egwyddor datblygu cynaliadwy blaenorol. Fe'u datblygwyd trwy ymgysylltu â chyrrff cyhoeddus a'u llywio gan yngor ac arweiniad gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru.

Yr hyn yr ydym yn edrych arno

- 7 Roedd yr archwiliad yn ceisio ateb y cwestiwn cyffredinol – A oes gan y Cyngor drefniadau effeithiol i ysgogi cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy ar draws y sefydliad?
- 8 Er mwyn gwneud hyn, rydym yn ceisio ateb y cwestiynau canlynol:
 - A yw'r Cyngor yn darparu arweiniad clir i sicrhau bod disgwyliadau ynglŷn â chymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn glir ac yn cael eu deall gan y sefydliad ehangach?
 - A oes gan y Cyngor drefniadau i gefnogi gweithredu'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn effeithiol wrth ddatblygu polisiau a strategaethau?
 - A yw'r Cyngor yn darparu cymorth effeithiol i feysydd gwasanaeth gymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy?

¹ Gwnaethom argymhelliad yn ein hadroddiad [Llamu Ymlaen - Rheoli asedau Strategol](#) Fe wnaethom hefyd bwyntiau tebyg yn ein hadroddiad [Llamu Ymlaen – Y Gweithlu](#) ac yn adran Strategaeth Ddigidol ein [Adolygiad Sicrwydd ac Asesu Risg](#).

² Wedi'i ddiffinio fel 'beth ddylai fod' yn unol â deddfau neu reoliadau, 'yr hyn a ddisgwylir' yn unol ag arfer gorau, neu 'beth allai fod' o ystyried amodau gwell.

- A oes gan y Cyngor drefniadau ar waith i sicrhau ei fod yn gweithredu'r egwyddor datblygu cynaliadwy ar draws y sefydliad yn effeithiol?

9 Pan fyddwn yn cyfeirio at arweinyddiaeth yn y prosiect hwn, rydym yn cyfeirio at swyddogion yn hytrach nag aelodau. Mae hyn oherwydd bod ein gwaith yn canolbwyntio ar sut mae swyddogion yn sicrhau bod meysydd gwasanaeth yn cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy.

Yr hyn a ganfuom

- 10 **At ei gilydd, gwelsom fod gan y Cyngor drefniadau effeithiol ar y cyfan i ysgogi cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy ar draws y sefydliad. Fodd bynnag, mae cyfleoedd i fireinio canllawiau i staff ac ehangu'r cynnig Dysgu a Datblygu.** Bydd hyn yn helpu i sicrhau bod yr egwyddor datblygu cynaliadwy yn cael ei chymhwyso ymhellach ar draws y Cyngor. Byddai hefyd yn helpu i leihau'r risg bod y Cyngor yn colli cyfleoedd i gymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn effeithiol. Rydym yn nodi isod pam y daethom i'r casgliad hwn.
- 11 Mae'r Cyngor yn darparu arweiniad clir i sicrhau bod disgwyliadau ar gyfer gweithredu'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn cael eu deall. Yn ei ddogfennau corfforaethol a'i dempledi, megis canllawiau Cynlluniau Cyflenwi'r Gyfarwyddiaeth, mae'r Cyngor yn nodi'n glir y disgwyliad y bydd yr egwyddor datblygu cynaliadwy yn cael ei chymhwyso. Yn ystod ein gwaith maes, gwelsom fod swyddogion yn deall disgwyliadau'n dda.
- 12 Mae gan y Cyngor drefniadau ar waith i sicrhau bod swyddogion yn cwrdd â'i ddisgwyliadau ynghylch cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy. Fodd bynnag, mae lle i adeiladu ar y trefniadau hynny er mwyn sicrhau mwy o eglurder a chymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn well, fel y nodir isod.
- 13 Gallai esboniadau'r Cyngor o'r pum ffordd o weithio yng nghanllawiau'r Cynllun Cyflawni'r Gyfarwyddiaeth fod yn fwy manwl, ac yn cyd-fynd yn agosach â'r geiriad yn y Ddeddf, a chanllawiau cysylltiedig³ yn enwedig mewn perthynas ag integreiddio.
- 14 Gallai'r Cyngor fireinio'r templed hunanwerthuso gwasanaethau i sicrhau bod pob un o'r pum ffordd o weithio yn cael eu cynnwys yn benodol gan gwestiwn ar wahân. Yn y templed cyfredol, mae'n amlwg am dair o'r pum ffordd o weithio, ond gallai fod yn fwy eglur ar gyfer integreiddio ac atal.
- 15 Mae gan y Cyngor drefniadau herio ar waith ar gyfer ei hunanwerthusiadau gwasanaeth, a darperir her ar wahanol gamau, gan gynnwys gan y Prif Weithredwr. Gan fod yr hunanwerthusiadau yn gofyn yn benodol i wasanaethau ymateb i awgrymiadau ar dair o'r pum ffordd o weithio, gall hyn roi rhywfaint o sicrwydd mewn perthynas â chymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy. Bydd mireinio'r templed hunanwerthuso ymhellach i fod yn eglur ar y ddwy ffordd arall o weithio yn cynyddu'r sicrwydd hwnnw.
- 16 Nid oes gan y Cyngor fodd cyson o sicrhau ei hun bod swyddogion yn ystyried yr egwyddor datblygu cynaliadwy ar ddechrau prosiect. Mae'r adran Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh) wedi datblygu dogfennaeth prosiect sy'n cyfeirio'n benodol at y pum ffordd o weithio ar gyfer prosiectau sy'n gysylltiedig â TGCh, ond nid yw hyn o reidrwydd yn wir am brosiectau eraill. Gellid sicrhau sicrwydd o'r fath mewn gwahanol ffyrdd, megis trwy ddogfennaeth safonol, a/neu drwy gefnogaeth, her a/neu hyfforddiant.
- 17 Yn ddiweddar, darparodd staff Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru hyfforddiant i'r Cyngor, ond roedd hyn ar gyfer sampl gymharol fach o swyddogion ac aelodau. Nododd yr arolwg cyn hyfforddi fod lle i wella ymhlith mynychwyr o ran dealltwriaeth pobl o sut i gymhwyso'r Ddeddf. Dangosodd swyddogion a siaradwyd gennym fel rhan o'n gwaith maes ddealltwriaeth dda o'r egwyddor datblygu cynaliadwy, er bod hwn hefyd yn sampl gymharol fach. Ar hyn o bryd, nid yw cychwynwyr newydd yn cael unrhyw wybodaeth am gymhwyso'r Ddeddf fel rhan o'u sefydlu. Felly, dylai'r Cyngor ddatblygu ei gynnig dysgu a datblygu i sicrhau dealltwriaeth ehangach o'r Ddeddf a helpu staff i fod mewn sefyllfa well i gymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn eu gwaith.

³ [Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol \(Cymru\) 2015: canllawiau | GOV. CYMRU](#)

- 18 Er gwaethaf y bwch o ran cyfleoedd hyfforddi ffurfiol, mae'r Cyngor yn darparu ystod o gymorth a chyngor i swyddogion. Mae hyn yn cynnwys tîm uchel ei barch o swyddogion cymorth corfforaethol sy'n darparu cyngor a her o amgylch y broses hunanwerthuso gwasanaeth, a thîm cyfathrebu canolog a all gynorthwyo gyda gweithgareddau ymgysylltu a chyfranogi. Felly, mae swyddogion yn teimlo eu bod yn cael eu cefnogi'n dda i fodloni disgwyliadau'r Cyngor ynghylch cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy.
- 19 Mae gan y Cyngor fecanweithiau ar waith i annog staff i integreiddio eu gwaith â gwaith cydweithwyr, megis uwch dîm arwain mawr sy'n cyfarfod yn rheolaidd, ac amryw o grwpiau trawsbynciol a thrawsnewid.
- 20 Mae'r Cyngor wedi gwneud cynnydd o ran sicrhau bod gwahanol feysydd gwasanaeth yn integreiddio eu gwaith â gwaith cydweithwyr. Er enghraifft, mae Strategaeth Llety Swyddfa 2023-2030 ddiweddar yn gwneud cysylltiadau clir â dogfennau strategol eraill, ac yn ystod ein cyfweiliadau, roedd swyddogion yn gallu darparu enghreifftiau o sut roeddent wedi gweithio mewn ffordd integredig. Rydym yn sicr felly bod y Cyngor wedi gwneud cynnydd tuag at sicrhau bod ei waith yn cael ei integreiddio ar draws meysydd gwasanaeth.
- 21 Trwy ein gwaith maes, gwelsom enghreifftiau lle mae'r Cyngor wedi myfyrio ar ei ddull gweithredu a'i ddiwygio i sicrhau bod yr egwyddor datblygu cynaliadwy yn cael ei chymhwyso. Er enghraifft, newidiadau i dempled Cynllun Cyflawni'r Gyfarwyddiaeth, ac adolygu'r ddogfennaeth sy'n gysylltiedig â phrosiectau newydd sy'n gysylltiedig â TGCh.
- 22 Mae'r Cyngor hefyd yn bwriadu defnyddio gwiriwr cynnydd Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol yn fuan i⁴ w helpu i asesu pa mor effeithiol y mae'n defnyddio'r egwyddor datblygu cynaliadwy.

Ein hargymhellion ar gyfer y Cyngor

- A1 – Dylai'r Cyngor fireinio a chryfhau ei ganllawiau a'i dempledi corfforaethol drwy adolygu templed hunanwerthuso'r gwasanaeth i sicrhau bod pob un o'r pum ffordd o weithio yn cael ei gynnwys yn benodol gan gwestiwn ar wahân, a sicrhau bod esboniadau o'r pum ffordd o weithio yng nghanllawiau'r Cynllun Cyflawni'r Gyfarwyddiaeth yn fwy manwl, ac yn cyd-fynd yn agosach â'r geiriad yn y Ddeddf.
- A2 – Dylai'r Cyngor ehangu ei gynnig dysgu a datblygu mewn perthynas â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol i helpu i sicrhau bod staff yn gallu cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn ôl yr angen yn eu rolau.
- A3 – Dylai'r Cyngor ddatblygu trefniadau i sicrhau bod yr egwyddor datblygu cynaliadwy yn cael ei chymhwyso'n effeithiol ac yn gyson fel rhan o'i drefniadau cynllunio prosiect a rheoli prosiectau.

⁴ [Gwiriwr Ffyrdd o Weithio – Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru](#)

Atodiad 1 – Cwestiynau a meini prawf archwilio

Cwestiwn cyffredinol: A oes gan y Cyngor drefniadau effeithiol i yrru gweithrediad yr egwyddor datblygu cynaliadwy ar draws y sefydliad?

Cwestiwn Lefel 2	Meini prawf
A yw'r Cyngor yn darparu arweiniad clir i sicrhau bod disgwyliadau ynglŷn â chymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn glir ac yn cael eu deall gan y sefydliad ehangach?	<ul style="list-style-type: none">• Mae'r arweinyddiaeth yn anfon neges glir ar sut maen nhw'n disgwyl i'r egwyddor datblygu cynaliadwy gael ei chymhwyso ar draws y sefydliad.• Mae gan y Cyngor drefniadau i yrru'r egwyddor datblygu cynaliadwy ar draws y sefydliad• Mae'r sefydliad ehangach wedi deall disgwyliadau ynghylch cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy
A oes gan y Cyngor drefniadau i gefnogi gweithredu'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn effeithiol wrth ddatblygu polisïau a strategaethau?	<ul style="list-style-type: none">• Mae staff wedi ceisio integreiddio eu gwaith gyda gwaith eu cydweithwyr o bob rhan o'r sefydliad a sefydliadau partner<ul style="list-style-type: none">- Mae ganddynt wybodaeth a rennir yn rhagweithiol ac a ydynt yn agored ac yn dryloyw gyda'u cydweithwyr a'u partneriaid.- Maent yn deall beth mae cydweithwyr a phartneriaid yn ei wneud a sut mae eu gwaith yn berthnasol- Mae ymdeimlad o gyfrifoldeb ar y cyd a phwrpas cyffredin (h.y. cyflawni gweledigaeth hirdymor ac amcanion llesiant y corff)• Mae ymdeimlad o gyfrifoldeb ar y cyd a phwrpas cyffredin (h.y. cyflawni gweledigaeth hirdymor ac amcanion llesiant y corff)• Mae integreiddio yn amlwg mewn strategaethau/dogfennau allweddol, gan gynnwys amcanion, blaenoriaethau ac adnoddau cydgysylltiedig• Mae'r Cyngor wedi mynd i'r afael â'n hargymhelliad blaenorol⁵ mewn perthynas â'r egwyddor datblygu cynaliadwy
A yw'r Cyngor yn darparu cymorth effeithiol i feysydd gwasanaeth gymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy?	<ul style="list-style-type: none">• Mae'r Cyngor yn darparu ystod o gymorth a chyngor, fel hyfforddiant, arweiniad ac offer, i gefnogi cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy ar draws y sefydliad.• Mae staff yn defnyddio'r cyngor a'r cymorth, sy'n meithrin eu gwybodaeth ac yn eu galluogi i gymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn well yn eu cyd-destun.
A oes gan y Cyngor drefniadau ar waith i sicrhau ei fod yn gweithredu'r egwyddor datblygu cynaliadwy ar draws y sefydliad yn effeithiol?	<ul style="list-style-type: none">• Mae yna drefniadau herio ac atebolrwydd priodol sy'n sicrhau bod yr egwyddor datblygu cynaliadwy yn cael ei chymhwyso fel y bwriadwyd.• Mae'r Cyngor yn ceisio deall a yw ei drefniadau yn gyrru cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy ar draws y sefydliad fel y bwriadwyd.• Mae'r Cyngor yn myfyrio ar ei drefniadau ac yn dysgu oddi wrtho ac yn gwneud unrhyw welliannau angenrheidiol (gan gynnwys cymorth a chyngor) i barhau i gryfhau'r egwyddor datblygu cynaliadwy ar draws y sefydliad.

⁵ Gwnaethom argymhelliad yn ein hadroddiad [Llamu Ymlaen - Rheoli asedau Strategol](#) Fe wnaethom hefyd bwyntiau tebyg yn ein hadroddiad [Llamu Ymlaen – Y Gweithlu](#) ac yn adran Strategaeth Ddigidol ein [Adolygiad Sicrwydd ac Asesu Risg](#).

Paratowyd y ddogfen hon fel rhan o waith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol. Mewn achos o dderbyn cais am wybodaeth y gall y ddogfen hon fod yn berthnasol iddo, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000.

Mae'r cod adran 45 yn nodi'r arfer wrth ymdrin â cheisiadau a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. O ran y ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru yn drydydd partïon perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynghylch datgelu neu ailddefnyddio'r ddogfen hon at Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

[Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Gymraeg. Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Gymraeg.

Archwilio Cymru
1 Cwr y Ddinas
Caerdydd CF10 4BZ

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan www.archwilio.cymru

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.